

TÜRKİYE'NİN İLK VE TEK DİJİTAL HABER DERGİSİ

SANTRAL

Haber ve aktüalite dergisi

2026 Mayıs | santraldergi.com

DÜNYA KUPASI SAVAŞ ORTAMINI UNUTTURUR MU?

DOSYA/8

KAHVEYİ DENİZE TAŞIYAN FESTİVAL

TEKNEDE KAHVE FESTİVALİ

İKİNCİSİYLE
SİZLERLE

5-6 Eylül
İDO Arabalı Vapuru

İstanbul'un yeni kahve festivali **Dünya Kahve Günü'nde!**

1 - 4 Ekim 2026
Dream Park İstanbul

EDİTÖR

90 dakikalık ateşkes!

Herkese merhabalar,

Küresel hafızamızın en çarpıcı ironilerinden biriyle, insanlığın yıkım ve coşkuyu aynı zaman diliminde yaşayabilme kapasitesiyle yüzleştığımız yeni bir sayıyla karşınızdayız. Bir yanda sınırların haritalardan silinip güçle yeniden çizildiği, milyonların yerinden edildiği ve global ekonomik krizlerin kitleleri boğduğu sert bir gerçeklik... Diğer yanda ise milyarlarca insanın gözünü tek bir yeşil sahaya diktiği o büyülü atmosfer.

Bu ayki kapak dosyamızda çok temel ama bir o kadar da karmaşık bir sorunun peşine düşüyoruz: Dünya Kupası savaş ortamını unutturur mu?

Kesintisiz kriz haberlerinin yarattığı gerçeklik yorgunluğu, modern dünyada hepimizi nefes alabileceğimiz bir kaçış noktası bulmaya itiyor. Hakemin ilk düdüğü çaldığında, tüm sorunlar yerini 90 dakikalığına, herkesin eşit şartlarda mücadele ettiği o steril aidiyet hissine bırakıyor. Fakat bu durum, sadece mason bir psikolojik mola mı, yoksa uluslararası rekabetin topla oynanan, silahsız bir uzantısı mı?

Dosyamızda, devletlerin milyarlarca dolarlık bütçelerle bu organizasyonları nasıl devasa bir Yumuşak Güç ve kamu diplomasisi arenasına dönüştürdüğünü inceliyoruz. Turnuvalar, dünyayı kurtaracak bir sihirbaz değildir; uluslararası sorunları kalıcı olarak bitirme gibi ütopyik bir güce sahip olamazlar. Çatışmalar bitmez, sadece kitlelerin dikkat projeksiyonu yön değiştirir. Ancak tribünlerin o devasa ışıkları sönene ve kupa sahibini bulana kadar, yorgun düşmüş insanlığa senkronize, derin ve çok ihtiyaç duyulan bir nefes aldırırlar.

SANTRAL'in bu sayısında, topun gölgesinde kalan o ağır gerçeklikleri ve o büyülü 90 dakikanın ardındaki devasa sosyolojik mekanizmayı tüm boyutlarıyla okuyacaksınız. Hayatın kendi yörüngesindeki o sert gerçekliğe dönmeden hemen önce, sizleri bu eşsiz küresel molanın anatomisini keşfetmeye davet ediyoruz.

Keyifli okumalar.

Osman.

TÜRKİYE'NİN İLK VE TEK
DİJİTAL HABER DERGİSİ

SANTRAL

2026 Mayıs

SAHİBİ

dijiPub

Hatice Kılıç

Genel Yayın Yönetmeni

Osman Kılıç

Hukuk Danışmanı

Ahmet Furkan Demir

DEPARTMAN İLETİŞİM

Ekonomi Departmanı

ekonomi@santraldergi.com

Finans Departmanı

finans@santraldergi.com

Sigorta Departmanı

sigorta@santraldergi.com

Kripto Para Departmanı

kriptopara@santraldergi.com

REKLAM İLETİŞİM

reklam@dijipub.com

Yönetim Adresi

Güneşli Mahallesi,

Mahmutbey Caddesi, Eflatun

Evleri, No: 133/135, 34212

Bağcılar/İstanbul

iletisim@santraldergi.com

Haber önerilerinizi

haber@santraldergi.com adre-

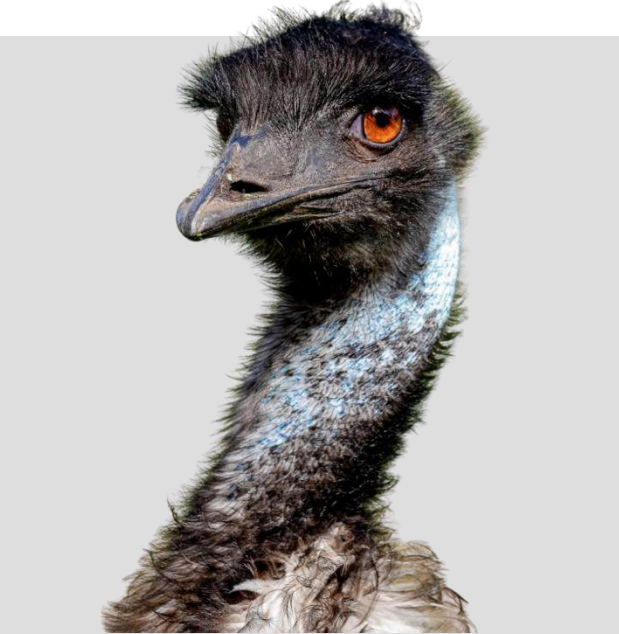
sine yollayabilirsiniz.

SANTRAL'de yayınlanan her haber kurum sorumluluğundadır. Yazı ve görüşler ile ilgili her türlü sorumluluk yazana aittir. İçerikler kaynak gösterilmeden kullanılamaz.

İÇİNDEKİLER

DOSYA: Dünya kupası savaş ortamını unutturur mu?

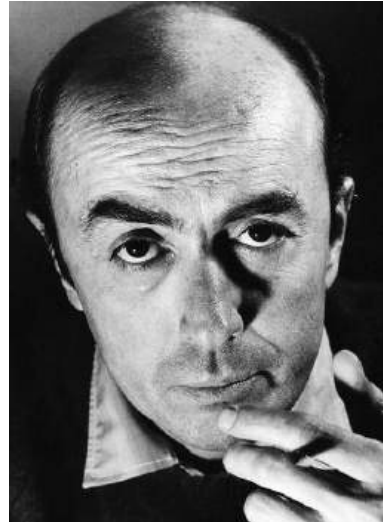
Dünya Kupası, kriz yorgunu kitlelere kısa süreli bir psikolojik mola ve kaçış alanı sunuyor. Ancak turnuva bittiğinde hiçbir sorun çözülmüş olmaz ve dünyanın sert jeopolitik gerçekliği tüm ağırlığıyla devam ediyor. Detaylar Dosya sayfalarında. /8

TARİH | Hippilerin Sultanahmet merakı nereden geliyor?

İnsanlık tarihinin en tuhaf sayfalarından biri, modern bir ordunun kendi egemenlik sınırları içinde doğanın yerli sakinlerine karşı açtığı savaşta gizlidir. Detaylar Tarih'te. /17

PORTRE**Edip Cansever**

Türk edebiyatının önemli isimlerinden Edip Cansever, hayatının büyük bir bölümünü Kapalıçarşı'daki dükkânının asma katında okuyup şiir yazarak geçirmiştir. İlk şiirlerindeki yaşama sevincini zamanla toplumsal eleştiriye, bunalıma ve tiyatral diyaloglarla zenginleşen kapalı ama anlamdan hiçbir zaman kopmayan derin bir şiir diline dönüştürmüştür. 1975'te ticari hayatını sonlandırarak vaktini İstanbul ve Akdeniz kıyılarında geçiren usta şair, 1986 yılındaki vefatının ardından ardında eşsiz bir külliyat miras bırakmıştır. Hikayesi Portre'de. /28

DOSYA**Bilinçli tüketim ve sorumlu harcama devrimi**

Moda ve perakende dünyası, son birkaç yılı üzerinde devasa logoların olmadığı, nötr renklerin hakim olduğu ve sadece bilenlerin bildiği bir zenginlik göstergesi olan 'Sessiz Lüks' (Quiet Luxury) kavramını tartışarak geçirdi. Dışarıdan bakıldığında sıradan bir kaşmir kazak gibi görünen ancak on binlerce dolara satılan bu ürünler, gösterişçi tüketimden bir kaçıışı temsil ediyordu. Detaylar Dosya sayfalarında. /23

AKTÜEL**Tabağımızdaki sürdürülebilir gelecek**

Yıllar boyunca fine-dining kültürü, kursuzluk üzerine inşa edildi. Tabakta görsel bir şölen yaratmak adına, bir havucun sadece en simetrik orta kısmı kullanıldı, kenarları çöpe atıldı. Balıkların sadece en etli fileto kısımları müşteriye sunulurken, kemikler, kafalar ve iç organlar gözden çıkarıldı. Fransız haute cuisine (yüksek aşçılık) geleneğinin mutfaqlara dayattığı bu simetri ve estetik takıntısı, arka planda devasa bir israf ekonomisi yarattı. Detaylar Aktüel sayfalarında yer alıyor. /13

SAĞLIK**Fazla tuzun 7 zararı**

Yoğun tuz tüketimi ilk olarak kalp-damar sistemi ve böbrekleri etkiliyor. Özellikle aralıklı tansiyon yükselmeleri ve bacaklarda şişlik oluşmasının, aşırı tuz tüketiminin ardından görülebilen ilk değişiklikler arasında yer aldığını belirten Anadolu Sağlık Merkezi Hastanesi'nden İç Hastalıkları Uzmanı Dr. Emine Dünder, "Dünya Sağlık Örgütü günlük tuz tüketiminin yaklaşık 5 gram yani bir çay kaşığı ile sınırlandırılmasını öneriyor. Detaylar Sağlık sayfalarında. /27

BİZİ SOSYAL MEDYADAN DA TAKİP EDİN

twitter.com/santraldegi

instagram.com/santralturkiye

linkedin.com/company/santral-dergi

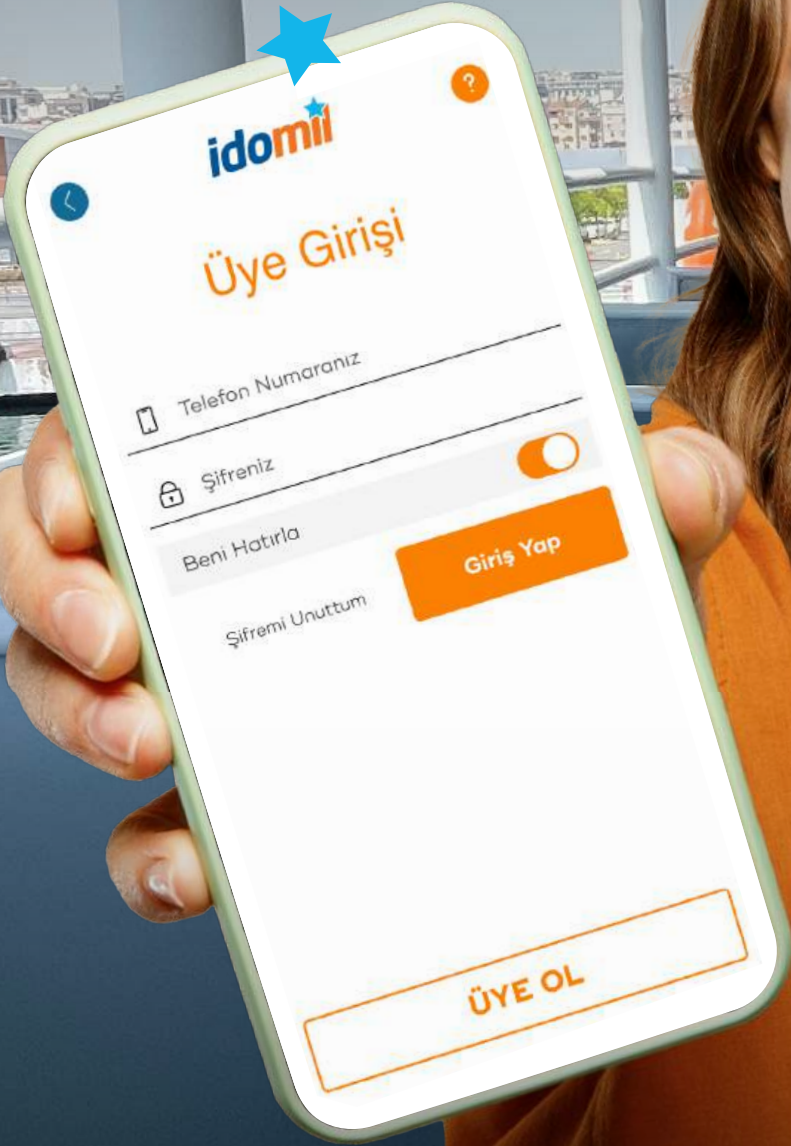
DÜNYANIN EN BÜYÜK YAYINCILIK PLATFORMLARINDAN PressReader'da da yayındayız

Hemen Üye Ol, iDOMil Avantajlarıyla Tanış!

QR Kodu Okut
iDOMil'e Üye Ol

Her Seferine Değer

Dünya kupası savaş ortamını unutturur mu?

Küresel hafızanın en çarpıcı ve bir o kadar da paradoksal ironilerinden biri, insanlığın en büyük yıkımları ile en coşkulu kutlamalarının genellikle aynı zaman dilimini, hatta bazen aynı coğrafi yakınlıkları paylaşmasıdır. Bir yanda uluslararası hukukun sınırlarının yeniden çizildiği, milyonlarca insanın yerinden edildiği, tedarik zincirlerinin koptuğu ve global enflasyonist krizlerin kitleleri zorladığı sert bir gerçeklik, diğer yanda ise milyarlarca insanın gözünü tek bir yeşil sahaya diktiği, milyar dolarlık 1-şıklı stadyumların ve 90 dakikalık birleştirici bir rekabetin dünyası.

Dünya Kupası, sadece 4 yılda bir düzenlenen uluslararası bir futbol turnuvası değil; gezegenin aynı anda tek bir noktaya odaklanabileceği nadir, devasa ve senkronize eylemlerden biridir. Peki ama böylesine devasa bir organizasyon; Ukrayna-Rusya hattındaki siper çatışmalarının, Orta Doğu sarmalındaki tarihsel gerilimlerin, Asya-Pasifik'teki sessiz rekabetin veya küresel kutuplaşmaların yarattığı o ağır, boğucu atmosferi gerçekten unutturabilir mi? Yoksa bu kupa, jeopolitik rekabetin topla oynanan, silahsız ve tamamen diplomatik bir uzantısı mı? Kitle iletişiminin saniyeler içinde dünyayı

turladığı dijital çağda, bu sorunun cevabı basit bir evet veya hayırdan çok daha karmaşıktır.

Kitle psikolojisi, 'gerçeklik yorgunluğu' ve küresel mola ihtiyacı

Tarihsel süreçlere bakıldığında toplumlar, özellikle büyük kriz, savaş ve belirsizlik dönemlerinde psikolojik bir nefes alma alanına, bir 'kaçış noktasına' ihtiyaç duymuştur. Sosyolojide kitlelerin ağır travmalardan veya sürekli devam eden kriz hallerinden uzaklaşma eğilimi,

hayatta kalma refleksinin bir parçası olarak değerlendirilir. Günümüzde 'gerçeklik yorgunluğu' olarak da adlandırılan bu durum, kesintisiz haber akışının yarattığı anksiyetenin bir sonucudur. Enflasyonun yakıcı etkisi, bölgesel savaşların yarattığı jeopolitik anksiyete ve geleceğe dair belirsizliklerin oluşturduğu bu ağır yük, hakemin ilk düdüğüyle birlikte yerini geçici bir süre için aidiyet, umut ve coşku duygusuna bırakır. Dünya Kupası, sınırların, vizelerin ve pasaportların her geçen gün daha da keskinleştiği bir dünyada, insanlara 90 dakikalığına eşit şartlarda, evrensel bir dille mücadele edildiği fikrini sunar. Sahada yetenek, dayanıklılık ve taktik konuşurken, sahanın dışındaki o karmaşık

diplomatik denklemler, ekonomik buhranlar ve siyasi krizler kitlelerin zihninde bir süreliğine askıya alınır.

Bu durum, modern dijital medyanın algı dinamikleriyle çok daha görünür ve yaşanır hale gelmiştir. Sosyal medya platformlarının algoritmaları ve aralıksız içerik akışı, kriz haberlerinin yarattığı 'doomscrolling' yorgunluğunu, futbolun sunduğu anlık dopamin ve coşkuyla dengeler. Ekranı yukarı kaydırduğunuzda bir yanda uluslararası bir zirvenin oldukça gergin ve somurtkan basın açıklamalarını, hemen ardındansa milyonları sokağa döken tarihi bir golün sevincini aynı piksel alanında görürsünüz. Bu zıtlık, modern insanın global krizlere karşı geçici bir 'sessize alma' tuşuna basmasına olanak tanır. Futbol kitleleri uyuşturamaz veya gerçekliği yok etmez, onlara gerçekliğin özenci ağırlığına dayanabilmeleri, zihinsel bir yenilenme yaşayabilmeleri için kolektif, küresel bir mola sunar.

Dünya Kupası'nın sadece bir eğlence aracı olduğunu varsaymak, uluslararası

ilişkiler disiplininin temel kavramlarından biri olan Yumuşak Güç olgusunu göz ardı etmek olur. Siyaset bilimci Joseph Nye tarafından kavramsallaştırılan yumuşak güç kavramı; bir ülkenin askeri veya ekonomik zor kullanmadan, kültürel ve ideolojik cazibesıyla diğer aktörleri etkileyebilme kapasitesidir. Mega spor etkinlikleri, bu gücün sergilendiği en büyük arenalardır.

Devletler, Dünya Kupası'nı bir dış politika enstrümanı olarak kullanma konusunda son derece stratejik bir zeka sergilerler. Uluslararası arenada prestij kazanmak, ekonomik potansiyeli ve altyapı kapasitesini tüm dünyaya aynı anda sergilemek, yabancı yatırımı çekmek veya var olan siyasi imajı yeniden şekillendirmek isteyen ülkeler için böylesi turnuvalar, milyarlarca dolarlık bütçelerle finanse edilen birer kamu diplomasisi projesidir.

Ev sahibi ülkeler için süreç, dev stadyum inşaatları ve küresel PR kampanyalarıyla başlar. Amaç, ülkeyi modern, entegre ve güvenilir bir uluslararası aktör olarak ko-

numlandırmaktır. Öte yandan katılımcı ülkeler için de Dünya Kupası, devletlere bir aylık yoğunlaştırılmış diplomatik bir zemin sunar. Devlet ve hükümet başkanları VIP localarında bir araya gelir, normal şartlarda diplomatik protokollere takılacak görüşmeler ayaküstü ve samimi bir atmosferde gerçekleştirilir, kameralara birlik ve beraberlik mesajları verilir. Bu, iletişim kanallarının gayriresmi olarak açık tutulması için eşsiz bir fırsattır. Spor diplomasisi, yapısal jeopolitik krizleri sihirli bir değnek gibi bir gecede çözmez ancak diplomasinin o sert, bürokratik dilini yumuşatır ve müzakere masalarının kurulmasına zemin hazırlar. Dünya Kupası'nın krizleri tamamen unutturduğunu iddia etmek, bir başka açıdan turnuvanın kendi içindeki derin diplomatik mesajları görmezden gelmek anlamına gelir. Kupa, uluslararası sorunları bir silgi gibi silmez tam aksine onları çim sahanın üzerinde, tamamen sterilize edilmiş bir ortamda ve uluslararası federasyonların belirlediği kurallar çerçevesinde yeniden sahneler. Günümüz siyasi tarihinin en keskin olaylarından biri olan Rusya ve Ukrayna çatışması, sporun uluslararası ilişkilerdeki yansımalarının en net vaka analizlerinden biridir. Çatışmaların başlamasının hemen ardından uluslararası spor kurumlarının, federasyonların ve olimpiyat komitelerinin aldığı kararlar, yeşil sahanın nasıl devasa bir diplomatik reaksiyon alanına dönüşebileceğini tüm dünyaya kanıtlamıştır.

Küresel fay hatları...

Sadece sıcak çatışma bölgeleri değil,

küresel siyasetteki soğuk fay hatları da her uluslararası organizasyonda kendini hissettirir. Ülkelerin iç sosyolojik dinamikleri, bölgesel hakimiyet rekabetleri ve müttelik ilişkileri, milli takımların sahaya çıkışına, eşleşmelere ve hatta maç önu seremonilerine farklı anlamlar yükler.

Örneğin Orta Doğu coğrafyası veya Asya'daki jeopolitik dengeler bağlamında oynanan maçlar, sıradan bir 90 dakikadan ibaret değildir. Turnuva eşleşmelerinde birbirine diplomatik olarak

mesafeli olan ülkelerin aynı gruba düşmesi, dünya medyasının tüm ilgisini o maça çekmesine neden olur.

Oyuncuların omuzlarındaki beklenti, salt sportif başarının ve fiziksel performansın ötesine geçerek diplomatik bir temsiliyete dönüşür. Maç öncesi

verilecek pozlar, edilecek tebrikler veya yaşanacak gerginlikler, ülkelerin dışişleri bakanlıkları tarafından bile yakından takip edilen kamu diplomasisi hamleleri olarak kayıtlara geçer.

Tribünler ise bu gayriresmi diplomasinin en renkli ve bazen en gergin cephesidir. Ülkelerin resmi olarak sahada temsil edilmediği durumlarda dahi, taraftarların tribünlerde açtığı semboller, bayraklar veya attıkları sloganlar, küresel siyasetin kitleler üzerindeki yansımalarını gösterir. Stadyum çevresindeki reaksiyonlar, bölge halklarının hissiyatını uluslararası basın kameralarına yansıtan ve kamu diplomasisinin sınırlarını genişleten sivil inisiyatifler barındırır.

Bu devasa sosyolojik olgunun en can alıcı noktalarından bir diğeri, küresel med-

yanın ve çok uluslu sermayenin yönlendirdiği dikkat ekonomisi kavramıdır. Modern dünyada en değerli para birimi, insanın kısıtlı odaklanma kapasitesidir. Bir tarafta savunma bütçelerinin, ekonomik dalgalanmaların, enerji krizlerinin ve

bölgesel gerilimlerin yarattığı 100 milyarlarca dolarlık ağır faturalar dururken; diğer tarafta küresel sponsorlukların, dijital yayın haklarının, turizmin ve perakendenin oluşturduğu devasa bir spor-/eğlence ekonomisi işlemektedir.

Bireyler, karmaşık, kontrol edilemez ve çözümü zor küresel krizleri düşünmekten psikolojik olarak yorulduklarında, odaklarını kuralları belli olan, süresi net olan ve sonucu hileye kapalı olan sportif rekabetlere kaydırma eğilimindedir. Kriz haberleri insanın doğası gereği belirsizlik ve korku yaratırken, futbol ise kuralları herkes tarafından bilinen net bir yapı ve güvenli bir aidiyet alanı sunar.

Küresel markalar ve dev sponsorlar, tüketici zihnindeki bu 'güvenli ve pozitif alana' milyarlarca dolar yatırım yaparlar. Tüketici psikolojisi

araştırmaları, kriz dönemlerinde insanların nostaljiye, aidiyete ve birleştirici etkinliklere daha fazla bütçe ayırdığını göstermektedir. Bu nedenle modern kapitalizm ve dijital medya, kriz dönemlerinde Dünya Kupası gibi devasa etkinlikleri bir dengeleyici unsur, adeta bir

amortisör olarak konumlandırır. İnsanlara, kontrol edemedikleri siyasi krizler yerine, tarafı olabilecekleri, formlarını satın alabilecekleri ve tutkuyla takip edip kendi iradeleriyle tartışabilecekleri yepyeni, steril hikayeler sunulur. Markalar için bu bir nevi, krizin olmadığı paralel bir evren inşa etme sürecidir.

Sahanın gölgesinde kalanlar ve medyanın rolü

Dünya Kupası'nın etkisini anlamak için tarihin yapraklarını aralamak, spor ve toplumsal krizlerin nasıl iç içe geçtiğini görmek açısından elzemdir. Sporun birleştirici gücüne dair en çok atıf yapılan tarihsel anektodlardan biri, hiç şüphesiz I. Dünya Savaşı sırasındaki 1914 Noel ateşkesidir. Belçika'daki siperlerde, dondurucu soğukta İngiliz ve Alman askerlerinin silahlarını bırakarak tarafsız bölgede futbol oynaması, insanlığın içindeki barış ve normale dönme arzusunun en çarpıcı simgelerinden biri olarak anlatılır. Ancak o kısa maç bittikten sonra, tarihi gerçeklik tüm acımasızlığıyla kaldığı yerden devam etmiş ve savaş yıllarca sürmüştür.

Aynı şekilde, sporun sadece barışçıl değil, zaman zaman mevcut krizleri alevlendiren bir katalizör olabileceği de tarihsel bir gerçektir. Bu örnekler, dev spor organizasyonlarının krizleri kalıcı olarak bitirme veya uluslararası sorunları tamamen çözüme gibi ütöpik bir güce sahip olmadığını gösterir. Turnuvalar daha çok dev bir büyüteç veya ayna işlevi görür!

Burada kitle iletişim araçlarının gündem belirleme teorisi de devreye girer. Medya, kitlelere ne düşünmeleri gerektiğini söyleyemese de ne hakkında düşünmeleri gerektiği konusunda muazzam bir yönlendirme gücüne sahiptir. Dünya Kupası boyunca medya organları, ana haber bültenleri, dijital platformlar ve basılı yayınlar tüm odaklarını maç analizlerine, oyuncu hikayelerine ve turnuva istatis-

tiklerine çevirdiğinde, küresel krizler ve çatışmalar doğal olarak manşetlerden alt sıralara, birinci sayfalardan iç sayfalara doğru kayar. Bu durum, çatışmaların sona erdiği anlamına gelmez, sadece kitlelerin dikkat projeksiyonunun yön değiştirdiği anlamına gelir.

90 dakikalık 'molanın' ardından yüzleşilen gerçeklik

Tüm bu jeopolitik, sosyolojik ve ekonomik analizlerin ışığında Dünya Kupası, farklı kültürlerden, dillerden, inançlardan ve coğrafyalardan milyonlarca insanın aynı kural seti etrafında birleşebileceğini, dünyadaki rekabetin adil sınırlar içinde ve barışçıl bir şekilde yaşanabileceğini gösteren devasa ve kusursuz bir metafordur. Organizasyon, insanlığın potansiyeline dair umut verici bir fragman sunar. Ancak bu güçlü sembolik ve romantik değer, gerçek dünyanın o çok boyutlu ve pragmatik jeopolitik gerçeklerini haritadan silmeye yetmez.

Diplomatik krizler, enerji anlaşmazlıkları, sınır tartışmaları, jeo-ekonomik yaptırımlar veya bölgesel güç mücadeleleri, yeşil sahadaki hakemin bitiş düdüğüyle sona ermez. Dünya Kupası, yorgun düşmüş kitlelere sadece ihtiyaç duydukları kısa süreli bir hafıza tazeleme, gerçekliğin baskısından uzaklaşma ve yenilenme imkânı sunar. Tribünlerin o devasa ışıkları söndüğünde, konfeti yağmurları dindiğinde ve kupa, altın rengi parıltısıyla nihayet sahibini bulduğunda uluslararası siyasetin o karmaşık, ağır ve ke-sintisiz yüzü, tıpkı dev bir mekanizma gibi kaldığı yerden kendi oyununu oynamaya devam edecektir. Son kertede Dünya Kupası, yapısal savaşları veya krizleri bitiren bir sihirbaz değildir; sadece tüm dünyaya aynı anda senkronize ve derin bir nefes aldırıp omuzlardaki yükü kısa süreliğine hafifleten devasa bir psikolojik eşiktir. Ta ki o büyülü 90 dakika bitip, dünya tekrar kendi yörüngesindeki gerçek hayata dönene kadar.

S.

G A S T R O N O M İ D E
' S İ F İ R A T I K ' D E V R İ M İ

Tabağımızdaki sürdürülebilir gelecek

Yıllar boyunca fine-dining kültürü, kursuzluk üzerine inşa edildi. Tabakta görsel bir şölen yaratmak adına, bir havucun sadece en simetrik orta kısmı kullanıldı, kenarları çöpe atıldı. Balıkların sadece en etli fileto kısımları müşteriye sunulurken, kemikler, kafalar ve iç organlar gözden çıkarıldı. Fransız haute cuisine (yüksek aşçılık) geleneğinin mutfaklara dayattığı bu simetri ve estetik takıntısı, arka planda devasa bir israf ekonomisi yarattı. Zenginliğin ve bolluğun bir göstergesi olarak kabul edilen dolu çöp kutuları, bugün gastronomi dünyasının en büyük utanç kaynağına dönüşmüş durumda.

2026 yılının eşiğinde, küresel iklim krizi, tedarik zincirlerindeki kırılmalıklar ve artan gıda enflasyonu, mutfak masasında radikal bir uyanışı zorunlu kıldı. 'Sıfır Atık' (Zero Waste) kavramı, artık çevreci bir sivil toplum sloganı olmaktan çıkarak, dünyanın en prestijli restoranlarının mutfak felsefesini, mimarisini ve ekonomik modelini baştan yazan bir gastronomi devrimine dönüştü. Lüksün tanımı, artık nadir bulunan bir malzemeyi dünyanın öbür ucundan getirtmek değil; yerel bir malze-

menin hiçbir zerresini israf etmeden, ondan en yüksek gastronomik değeri çıkarabilmektir.

Mükemmeliyetçiliğin ağır bedeli ve israfın görünmeyen yüzü

Birleşmiş Milletler Çevre Programı'nın (UNEP) Küresel Gıda İsrafı Endeksi verileri, gezegenimizdeki gıdanın yaklaşık üçte birinin tarladan sofraya uzanan yolculukta veya doğrudan tabaklarda israf edildiğini ortaya koymaktadır.

Bu israf sadece açlık gibi sosyolojik bir probleme yol açmakla kalmıyor, aynı zamanda çürüyen gıdaların salgıladığı metan gazı nedeniyle küresel karbon emisyonlarının yaklaşık yüzde 10'unu oluşturuyor. Restoran ve konaklama endüstrisi, bu devasa israf pastasının tam

merkezinde yer almaktadır. Geleneksel bir lüks restoran mutfağında, satın alınan çiğ malzemenin ortalama yüzde 20 ila 30'u, sadece sunum standartlarına uymadığı için doğrama tahtasından doğrudan çöpe gitmekteydi. Ancak günümüzün vizyoner şefleri, bu israfı sadece ekolojik bir suç değil, aynı zamanda yaratıcılığa vurulmuş bir pranga olarak görüyor. Bir malzemenin sadece popüler

kısımlarını kullanmak kolayca kaçmaktır; asıl ustalık, o güne kadar değersiz görülen kökleri, kabukları, sapları ve kemikleri birer lezzet bombasına dönüştürebilmektedir.

Malzemenin tamamına saygı duruşu

Sıfır atık devriminin kalbinde kökten filize (Root-to-Shoot) ve burundan kuyruğa (Nose-to-Tail) akımları yatmaktadır. Bu yaklaşım, doğanın sunduğu her bir organik parçanın bir amaca hizmet edebileceği inancına dayanır. Eskiden çöpe atılan soğan kabukları ve kereviz sapları, bugün derinlikli ve umami aroması yüksek sebze sularının (broth) temelini oluşturmaktadır. Narenciye kabukları kurutulup toz haline getirilerek tatlılarda ve kokteyllerde asidite artırıcı bir baharat olarak kullanılmakta; pırasa püskülleri kızartılarak tabaklara çıtır bir doku katmaktadır.

Hayvansal proteinlerde de benzer bir dönüşüm yaşanmaktadır. Büyükbaş ve küçükbaş hayvanların sadece bonfile veya

antrikot gibi popüler kesimleri değil, sakatatları, yanakları, dilleri ve hatta kemik ilikleri modern fine-dining menülerinin yıldızları haline gelmiştir. Balık pulları kurutulup kızartılarak garnitür yapılmakta, balık kılçıklarından zengin soslar elde edilmektedir. Malzemenin sınırlarını zorlayan bu yaklaşım, aslında mutfak kültürünün antik çağlardaki kıtlık dönemlerinde geliştirdiği hayatta kalma reflekslerinin, modern bilim ve teknikle harmanlanarak geri dönmesinden başka bir şey değildir.

Atığı lezzete dönüştüren mikrobiyolojik simya

Sıfır atık mutfaklarının en güçlü silahı, şüphesiz fermantasyon teknikleridir. Kökleri binlerce yıl öncesine dayanan bu mikrobiyolojik dönüşüm işlemi, günümüzde artan malzemelerin raf ömrünü uzatmakla kalmıyor, aynı zamanda onlara daha önce sahip olmadıkları yepyeni lezzet profilleri kazandırıyor.

Kullanılmayan sebze sapları ve meyve artıkları, kombucha veya kefir gibi fer-

mente içeceklere dönüştürülmektedir. Eski ekmekler çöpe gitmek yerine, Asya mutfağının temel direği olan miso ezmesinin yerel bir versiyonunu yapmak için kvas veya enzim bazlı sos üretiminde kullanılmaktadır. Hatta kahve posaları bile özel kültür mantarlarının yetiştirilmesi için bir alt tabaka (substrat) olarak değerlendirilmektedir.

Menü planlamasında radikal esneklik

Geleneksel restorancılıkta menü bir yıl önceden belirlenir, matbaada lüks kağıtlara basılır ve mutfak şefi o menüdeki malzemeleri, mevsimi olsun veya olmasın, tedarikçilerden talep ederdi. Bu statik ve katı sistem, mevsim dışı üretim için harcanan muazzam enerji ve uzun mesafeli nakliyenin yarattığı karbon ayak izi ile sürdürülebilirlik kavramının baş düşmanıdır.

Sıfır atık devrimi, 'mikro-mevsimsellik' (micro-seasonality) ve 'radikal esneklik' kavramlarını lüks tüketime entegre etmiştir. Artık şefler, çiftçiye 'Bana şu stan-

dartta domates üret' demek yerine, sabah tarlaya gidip 'Bugün elinde fazla kalan, satamadığın veya şekli bozuk olduğu için marketlerin almadığı ne var?' diye sormaktadır. Menüler bazen aydan aya değil, günden güne, hatta sabahtan akşama değişebilmektedir. Müşteriler, masaya oturduklarında o gün karşlarına ne çıkacağını tam olarak bilmemekte; ancak bu belirsizlik, doğanın sunduğu taze sürprizlere açık bir gastronomik macera olarak konumlandırılmaktadır. Çirkin sebzeler (ugly produce) olarak adlandırılan, lezzeti kusursuz ama şekli endüstriyel standartlara uymadığı için çöpe gidecek olan ürünler, şeflerin ellerinde birer sanat eserine dönüşerek kurtarılmaktadır.

Mutfaktan tarlaya geri dönüş

Gerçek bir sıfır atık restoranı sadece tabaktaki malzemeyi değil, restoranın tüm operasyonel döngüsünü kapsayan bir sisteme sahiptir. Geleneksel restoranlar doğrusal bir ekonomiyle çalışır: Malzeme alınır, işlenir, sunulur ve kalanı çöpe atılır. Oysa döngüsel sistemlerde çöp kavramı lügatten çıkarılmıştır.

Mutfakta gerçekten tüketilemeyecek kadar posalaşmış veya işlenemeyecek organik materyaller, yüksek teknoloji ürünü kompost makinelerinde veya geleneksel 'Bokashi' (Japon fermente kompost tekniği) kurgularıyla gübreye dönüştürülmektedir. Bu gübreler, restoranın mal aldığı yerel çiftliklere geri gönderilerek toprağın zenginleştirilmesinde kullanılmakta, böylece topraktan alınan değer tekrar toprağa iade edilmektedir. Ayrıca, restoran mimarisinde tek kullanımlık plastiklerin (streç filmler, vakum poşetleri) tamamen yasaklanması, yenden kullanılabilir silikon kapaklara ve cam saklama sistemlerine geçilmesi, bu döngüsel devrimin arka planındaki operasyonel zorunluluklardır.

Yeşil Michelin Yıldızı ve değişen tüketici talepleri

Gastronomi dünyasının nihai otoritesi sayılan kurumlar da bu değişime kayıtsız kalamamıştır. 100 yılı aşkın süredir lezzet ve teknik mükemmelliği kırmızı yıldızlarla ödüllendiren Michelin Rehberi, 2020 yılından itibaren 'Michelin Yeşil Yıldız' (Green Star) uygulamasını başlatmıştır. Sadece sürdürülebilirlik, yerel tedarik, adil ticaret ve katı sıfır atık poli-

tikalarını en üst düzeyde uygulayan restoranlara verilen bu ödül, bugün birçok şef için geleneksel yıldızlardan çok daha prestijli bir konuma yerleşmiştir.

Zira tüketici profilindeki dramatik değişim, bu ödüllendirmenin tesadüf olmadığını göstermektedir. İklim anksiyetesi yüksek, bilinçli ve eğitimli yeni nesil gastronomi tutkunları (foodies), binlerce lira hesap ödedikleri bir masada sadece damak tatlarının tatmin edilmesini değil, vicdanlarının da rahatlamasını beklemektedir. Bir restoranın şeffaflık raporu, yerel üreticiyi nasıl desteklediği ve karbon ayak izini nasıl sıfırladığı, o restoranın statüsünü belirleyen en kritik metrikler haline gelmiştir.

Gastronomide sıfır atık devrimi, bir trend veya geçici bir pazarlama hamlesi değildir. Bolluk çağının şımarıklığına verilmiş estetik ve zeki bir cevaptır. Geleceğin lüks restoranları, altın varaklı tabaklarda sunulan ithal havyarlarla değil, çöpe gitmekten kurtarılmış bir patates kabuğunun içindeki potansiyeli ortaya çıkaran o keskin zekayla övünecektir. Tabamızdaki gelecek, sadece lezzetli değil, aynı zamanda adil ve döngüsel olmak zorundadır.

S.

Kuşların kazandığı savaş!

Tarih sayfaları, imparatorlukların yükselişine, medeniyetlerin çatışmasına ve insanlığın kendi türüyle girdiği amansız güç mücadelelerine sahne olmuştur. Ancak insanlık tarihinin en tuhaf, en ironik ve trajikomik sayfalarından biri, modern bir ordunun kendi egemenlik sınırları içinde, üniformalı bir düşmana karşı değil, doğanın yerli sakinlerine karşı açtığı savaşta gizlidir. Avustralya'nın 1932 yılında ilan ettiği ve literatüre 'Büyük Emu Savaşı' olarak geçen askeri hareket, ilk bakışta bir hiciv öyküsünü andırsa da dönemin sosyo-ekonomik buhranlarının, sömürgeci tarım politikalarının ve insan kibrinin doğa karşısındaki çaresizliğinin somut bir vesikasıdır. Elinde dönemin en gelişmiş otomatik silahları bulunan tam teçhizatlı bir askeri birliğin, uçamayan devasa kuşlar karşısında stratejik bir yenilgiye uğraması, sadece askeri bir başarısızlık değil, aynı zamanda insanın çevre üzerindeki mutlak hakimiyet iddiasının da kırılma noktalarından biridir.

Büyük Buhran, gaziler ve Batı Avustralya toprakları

Bu absürt çatışmanın köklerini anlamak için, 1930'ların başına, küresel ekonomiyi sarsan Büyük Buhran

ran dönemine ve Avustralya'nın toplumsal yapısına bakmak gerekir. Birinci Dünya Savaşı'nın sona ermesinin ardından Avustralya hükümeti, cepheden dönen binlerce askerini topluma yeniden kazandırmak ve ülkenin bakir topraklarını tarıma açmak amacıyla kapsamlı bir Asker Yerleşim Programı başlattı. Bu program kapsamında, özellikle Batı Avustralya'nın kurak ve ücra bölgelerinde yer alan Campion ve Walgoolan gibi yerleşim yerlerinde gazi askerlere tarım arazileri tahsis edildi.

Savaşın dehşetini geride bırakıp toprakla barışmak isteyen bu yeni yetme çiftçiler, büyük umutlarla buğday tarımına yöneldiler. Hükümet, bu üretimi teşvik etmek amacıyla çiftçilere yüksek fiyatlardan buğday alım garantisi ve sübvansiyon sözü verdi. Ancak takvimler 1929 yılını gösterdiğinde patlak veren Büyük Buhran, tüm dünyada olduğu gibi Avustralya'da da ekonomik dengeleri altüst etti. Hükümet verdiği sözleri tutamadı, buğday fiyatları hızla çakıldı ve çiftçiler ürettikleri mahsulün karşılığını alamadan borç bataklığına sürüklendi. 1932 yılı-

nın kurak yazına gelindiğinde, Batı Avustralya'daki gazi çiftçiler hem ekonomik iflasın eşiğindedi hem de topraklarını terk etmemek için insanüstü bir direnç gösteriyordu. Tam da bu kriz anında, doğa sahneye beklenmedik bir aktör sürecekti.

Düşmanın profili: Avustralya taşrasının dev sakinleri

Avustralya'nın iç kesimlerinde yaşayan ve kıtanın yerli türlerinden biri olan emular, devekuşundan sonra dünyanın en büyük ikinci kuş türü olarak bilinir. Uçamayan ancak saatte 50 kilometreye varan hızlarla koşabilen bu canlılar, üreme dönemlerinin ardından iç bölgelerdeki kuraklıktan kaçmak için kıyı şeritlerine ve su kaynaklarının bulunduğu bölgelere doğru kitlesel olarak göç ederler. Yüzyıllardır devam eden bu doğal döngü, 1932 yılında trajik bir kesişmeye yol açtı. İnsan eliyle temizlenen, devasa su kuyularıyla sulanan ve binlerce dönümlük lezzetli buğday tarlalarıyla donatılan Batı Avustralya taşrası, göç yolundaki emular için adeta çölde bulunmuş bir vaha niteliğindedi.

Yaklaşık 20 bin emudan oluşan devasa bir sürü, beslenmek ve su ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla Champion bölgesindeki tarım arazilerine adeta bir istila dalgası halinde giriş yaptı. Emular sadece buğdayları tüketmekle kalmıyor, devasa çüpseleriyle ekinleri eziyor, tarlaların etrafındaki çitleri parçalayarak tavşan gibi diğer zararlıların da bölgeye sızmasına kapı aralıyordu. Çiftçiler için bu durum, zaten pamuk ipliğine bağlı olan ekonomik varlıklarının tamamen yok olması anlamına geliyordu.

Tarımsal krizden askeri müdahaleye

Tarlaları gözlerinin önünde yağmalanan gazi çiftçiler, ilk etapta geleneksel yöntemlerle kuşları uzaklaştırmaya çalıştılar. Ancak 20 bin kuştan oluşan, ürktüğünde hızla dağılan ve koordineli hareket eden bu kitleye karşı bireysel çabalar yetersiz kaldı. Çiftçiler, eski birer asker olmanın verdiği refleksle ve siyasi bağlantılarını kullanarak doğrudan Canberra'daki merkezi hükümete başvurmak yerine, dönemin Savunma Bakanı Sir George Pearce'a ulaştılar. Batı Avustral-

yalı bir parlamento heyeti eşliğinde bakanın kapısını çalan çiftçiler, durumun bir tarım krizinden öte, ulusal bir güvenlik ve beslenme sorunu olduğunu savundular. Eski askerlerin bu talebi, Savunma Bakanı Pearce için siyasi bir fırsat olarak görüldü. Bakan, orduyu bu süreçte görevlendirerek hem Büyük Buhran'ın yarattığı toplumsal huzursuzluğu hafifletebileceğini hem de gazi askerlerin arkasında duran güçlü bir devlet imajı çizebileceğini düşündü. Ayrıca bu hareket, makineli tüfeklerin hareketli hedefler üzerindeki etkisini test etmek için iyi bir askeri tatbikat alanı sunacaktı. Bakan Pearce, operasyonun tek bir şartla kabul edileceğini bildirdi; Askerlerin tüm yolculuk, mühimmat ve konaklama masrafları Batı Avustralya hükümeti ve çiftçiler tarafından karşılanacaktı. Böylece, dünya askeri tarihine geçecek olan resmi askeri emir imzalanmış oldu.

Binbaşı Meredith ve Lewis makineli tüfekleri

Ekim 1932'de başlaması planlanan askeri hareket, bölgedeki şiddetli yağışlar

nedeniyle emuların geçici olarak dağılması sonucu kasım ayının başına ertelendi. Harekatın komutası, Kraliyet Avustralya Topçu Birliği'nden Binbaşı G.P.W. Meredith'e verildi. Binbaşı Meredith'in emrinde iki profesyonel asker, iki adet Birinci Dünya Savaşı'nda rüştünü ispatlamış olan Lewis otomatik makineli tüfeği ve tam 10 bin adet mermi bulunuyordu. Dönemin askeri doktrinine göre, yoğun ateş gücüne sahip bu silahlar karşısında hiçbir canlı sürüsünün hayatta kalma şansı yoktu. Binbaşı Meredith ve ekibi, Batı Avustralya taşrasına vardıklarında yerel basın tarafından büyük bir coşkuyla karşılandı. Gazeteler, modern teknolojinin bu vahşi doğa unsurlarını birkaç gün içinde hizaya getireceğini, buğday tarlalarının kurtarılacağını yazıyordu. Ordu, tam bir zafer edasıyla cephe hattını kurdu ve düşmanın konuşlandığı Champion yakınlarındaki düzlüklere doğru ilerlemeye başladı.

Campion'da hayal kırıklığı

2 Kasım 1932 günü, tarihin ilk organize emu pususu için düğmeye basıldı. Asker-

ler, Champion yakınlarında yaklaşık 50 kuştan oluşan bir grubu tespit ettiler. Kuşlar, makineli tüfeklerin menziline girecek kadar uzaktaydı. Yerel halk ve çiftçiler, kuşları çember içine alarak tüfeklerin ateş hattına doğru sürmek için arkadan destek verdi. Ancak tam bu sırada, emuların biyolojik evrimlerinin onlara kazandırdığı sıra dışı bir savunma mekanizması devreye girdi. Kuşlar, geleneksel bir sürü gibi bir arada paniklemek yerine, küçük gruplara ayrılarak her biri farklı bir yöne doğru son sürat koşmaya başladı. Lewis makineli tüfeklerinin ağır ve hantal yapısı, bu kadar hızlı ve dağınık hareket eden hedefleri takip etmekte zorlandı. İlk günün sonunda atılan yüzlerce mermiye rağmen sadece birkaç kuş etkisiz hale getirilebilmişti. Binbaşı Meredith, doğanın askeri taktik ders kitaplarına uymayan bu gerilla tarzı savunması karşısında şaşkınlığa uğramıştı. Kuşlar, kurşunların yönünü sezebiliyor ve menzil dışına çıkana kadar zig zaglar çizerek ilerliyordu.

Baraj pusu toplantısı ve kamyon üstü cephanedemeleri

İlk başarısızlığın ardından Binbaşı Meredith strateji değiştirmeye karar verdi. 4 Kasım günü, yerel bir barajın yakınında binden fazla emunun su içmek için toplandığı istihbaratı alındı. Bu kez askerler acele etmedi ve sessizce barajın yakınlarında pusuya yattı. Kuşlar tamamen savunmasız bir şekilde silahların ölümcül menziline girdiğinde, Binbaşı Meredith ateş emrini verdi. Ancak savaş tarihinin en şanssız anlarından biri yaşandı; makineli tüfeklerden biri sadece birkaç el ateş ettikten sonra toz ve sıcaklık nedeniyle sıkıştı. Diğer tüfekten çıkan kurşunlar ise kuşların kalın tüy tabakası ve grubun hızla dağılması nedeniyle hedeflere tam isabet sağlayamadı. Bu pusudan da sadece 10 ila 20 arasında emu ölü olarak ayrıldı, geri kalan yüzlerce kuş taşranın derinliklerinde izini kaybettirdi.

Stratejik dehasını kanıtlamak isteyen Binbaşı Meredith, bu kez lojistik bir yeniliğe gitmeyi denedi. Madem kuşlar insandan ve silahlardan daha hızlı koşuyordu, o halde silahları da kuşlar kadar hızlı hareket ettirmek gerekiyordu. Askerler, yerel bir çiftçinin arkası açık kamyonetinin kasisına Lewis makineli tüfeklerinden birini monte ettiler. Bu hareketli topçu birliği, düzlükte emu sürüsünü kovalayacak ve seyir halindeyken ateş açacaktı. Ancak taşranın engebeli, çukurlarla dolu arazisinde kamyonet o kadar çok sarsılıyordu ki, nişancının silahı doğrultması, bırakın nişan almayı, kamyonun içinde dengede durması bile imkansız hale geldi. Üstelik emulardan biri, kaçış esnasında kamyonun direksiyon mekanizmasına çarparak aracın yoldan çıkmasına ve bir çite çarparak durmasına neden oldu. Bu deneme de askeri bir fiyaskoyla sonuçlanmıştı.

Kamuoyu baskısı ve parlamentoda yükselen kakkahalar

Askeri hareketin ilerleyişi, Avustralya ve dünya medyasında geniş yankı bulmaya başladı. Gazeteciler, operasyonu adım adım takip ediyor ve ordu-nun içine düştüğü

aciz durumu alaycı bir dille okuyucularına aktarıyordu. Manşetlerde 'Emular Orduyu Dağıttı', 'Kuşların Askeri Zaferi' gibi ifadeler yer alıyordu. İngiliz basını bile Avustralya ordusunun bu çaresizliğini sayfalarına taşıyarak olayı küresel bir mizah malzemesine dönüştürdü.

Olayın ciddiyetini kaybetmesi ve bütçenin boşa harcandığı yönündeki eleş-

tiriler, Avustralya Federal Parlamentosu'nda sert tartışmalara yol açtı. Muhalefet milletvekilleri, Savunma Bakanı Sir George Pearce ile dalga geçerek, emular için askeri madalya tasarlanıp tasarlanmadığını, bu savaştan sağ çıkan kuşlara gazi maaşı bağlanıp bağlanmayacağını sordular. Toplumsal ve siyasi baskılara dayanamayan hükümet, 8 Kasım 1932'de askeri birliklerin bölgeden çekilmesine ve operasyonun sonlandırılmasına karar verdi. Binbaşı Meredith, raporunda askerlerinin hiçbir zayıat vermediğini belirterek teselli bulmaya çalışsa da harcanan binlerce mermiye karşılık elde edilen sonuç tam bir hüsrandı.

İkinci hareket: İnatçı bir ordunun son çırpınışları

Ordunun çekilmesinin ardından, Batı Avustralya'daki emu sorunu çözülmediği gibi, sıcakların artmasıyla birlikte durum daha da katlanılmaz bir hal aldı. Kuşlar, kazandıkları bu gayriresmi zafeirin ardından tarlaları daha da pervasızca yağmalamaya başladılar. Ekinleri tama-

men yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalan Batı Avustralya Başbakanı ve çiftçiler, savunma bakanlığına baskı uygulayarak hareketin yeniden başlatılmasını talep ettiler. Bölgedeki askeri temsilcilerin ve valiliğin de ısrarıyla, Savunma Bakanı Pearce orduyu ikinci kez sahaya sürmeye ikna oldu.

12 Kasım 1932'de Binbaşı Meredith ve ekibi, ellerinde kalan mühimmatla birlikte yeniden Champion'a döndü. Bu ikinci aşamada askerler, ilk seferin getirdiği acı tecrübelerle daha temkinli hareket ettiler. Büyük pusular kurmak yerine, kuşları küçük gruplar halinde takip edip vurmaya denediler. İkinci hareket aralık ayının ortalarına kadar sürdü. Binbaşı Meredith'in resmi raporlarına göre, bu ikinci dönemde yaklaşık bin kadar emu vuruldu. Ancak yerel kaynaklar ve bağımsız gözlemciler, bu rakamın oldukça abartılı olduğunu, vurulan kuşların çoğunun yaralı olarak kaçtığını ve doğada öldüğünü belirttiler. Harcanan mermi sayısı ve elde edilen başarı oranı kıyaslan-

dığında, askeri verimlilik açısından tam bir felaket söz konusuydu. 10 Aralık 1932’de askeri birlikler kesin olarak geri çağrıldı ve Büyük Emu Savaşı resmi olarak sona erdi.

Silahların gölgesinde kalan çözümler
Büyük Emu Savaşı’nın askeri yöntemlerle çözülemeyeceğinin anlaşılması, insanlığın doğayı dize getirme politikasında radikal bir makas değişikliğine yol açtı. Hükümet, sonraki yıllarda çiftçilerin ısrarlı askeri yardım taleplerini kesin bir dille reddetti. Ordu yerine daha sivil, ekonomik ve etkili bir yöntem olan Ödül Sistemi devreye sokuldu. Hükümet, getirilen her emu kafası veya yumurtası için belirli bir nakdi ödül taahhüt etti. Bu sistem, profesyonel avcılarının ve yerel halkın sürece dahil olmasıyla askeri harekattan çok daha başarılı oldu. Sadece 1934 yılında, birkaç ay içinde 50 binden fazla emu, sivil avcılar tarafından etkisiz hale getirildi. Ayrıca tarım arazilerinin etrafına çekilen çitlerin teknolojisi geliştirilerek, emuların göç yolları ile tarım alanları arasına aşılması zor fiziki engeller konuldu. Doğayı makineli tüfeklerle vurarak yok etmeye çalışmanın işe yaramadığı, ancak sistemli ve savunmaya dayalı stratejilerin başarı getirdiği bu acı tecrübeyle sabitlenmiş oldu.

Doğanın sınırları ve insanoğlunun kibiri

Büyük Emu Savaşı, bugün popüler kültürde internet memelerine, mizah dergilerine ve akademik makalelere konu olan eğlenceli bir tarihi anekdot gibi görünse de derin bir sosyolojik ve ekolojik alt metne sahiptir. İnsanoğlu, endüstriyel devrimden bu yana doğayı kendi ihtiyaçlarına göre şekillendirebileceğini, karşısına çıkan her engeli kaba kuvvet ve silah teknolojisiyle aşabileceğini varsaymıştır. 1932 yılında Avustralya taşrasında yaşananlar, bu kibirli varsayımın buğday tarlalarında nasıl un ufak olduğunun resmidir. **S.**

Binbaşı Meredith, savaşın ardından kaleme aldığı anılarında emular hakkında şu tarihi ve hayranlık dolu itirafta bulunmuştur:

“EĞER BU KUŞLARIN KURŞUNLARA KARŞI KOYABİLECEK BİR ASKERİ ZIRHI OLSAYDI, DÜNYANIN HER ORDUSUYLA YÜZLEŞEBİLİRLERDİ. SAVAŞ DISİPLİNİ AÇISINDAN BİRER ZULU SAVAŞÇISI KADAR DAYANIKLI VE TANKSAVAR GİBİ HIZLIYDILAR”

Bu sözler, aslında bir yenilginin rasyonalize edilme çabası olsa da doğanın adaptasyon yeteneğinin insan teknolojisi karşısındaki üstünlüğünü de itiraf eder niteliktedir.

Bilinçli tüketim ve sorumlu harcama devrimi

Moda ve perakende dünyası, son birkaç yılı üzerinde devasa logoların olmadığı, nötr renklerin hakim olduğu ve sadece bilenlerin bildiği bir zenginlik göstergesi olan 'Sessiz Lüks' (Quiet Luxury) kavramını tartışarak geçirdi. Dışarıdan bakıldığında sıradan bir kaşmir kazak gibi görünen ancak on binlerce dolara satılan bu ürünler, gösterişçi tüketimden bir kaçışı temsil ediyordu. Ancak Mayıs 2026 itibarıyla pazar dinamiklerine baktığımızda, bu minimalizmin de tüketiciyi tatmin etmeye yetmediğini görüyoruz. Tüketiciler artık ürünün sadece 'sessiz' olmasını değil, aynı zamanda 'sorumlu' olmasını da talep ediyor. Statü sembolleri köklü bir evrim geçiriyor, yeni lüks, ürünün fiyat etiketinde değil, dünyanın geleceğine bıraktığı pozitif etkide gizli.

Statü sembollerinin evrimi

Yirminci yüzyılın sonlarında ve yirmi birinci yüzyılın başlarında lüks tüketim, tamamen görünürlük üzerine kuruluydu. Bir markanın logosunu taşımak, o markanın temsil ettiği sosyal sınıfa aidiyetin en kestirme yolu sayılıyordu. Pandemi sonrası dönemde yükselen sessiz lüks akımı bu

görsel gürültüyü kısıtlayarak, temelde hala özel materyallere ve yüksek el işçiliğine erişim ayrıcalığına dayanıyordu.

Bugün ise Z kuşağı ve Y kuşağının öncülük ettiği yeni tüketici profili, bir ürünün statüsünü onun çevresel ve sosyal maliyeti üzerinden hesaplıyor. Satın alınan bir tasarımın karbon nötr bir tesiste üretilip üretilmediği, tedarik zincirindeki işçilere adil ücret ödenip ödenmediği ve kullanılan materyallerin geri dönüştürülebilirlik oranı, ürünün değerini belirleyen ana unsurlar haline geldi. Artık en prestijli statü sembolü, en pahalı çantayı takmak değil; üretim süreci tamamen şeffaf olan, karbon negatif ve etik sertifikalara sahip bir inovasyonu üzerinde taşımaktır. Tüketici, satın alma gücünü bir tür oy pusulası olarak kullanıyor ve sadece kendi dünya görüşüyle eşleşen, sürdürülebilirlik taahhütlerini lafta bırakmayan markalara yatırım yapıyor.

Döngüsel ekonomi ve ikinci el lüks pazarı

Bilinçli tüketimin en somut yansımalarından biri, 'al, kullan, at' modeline dayanan doğrusal ekonominin çöküşü ve döngüsel ekonominin ana akım haline gelmesidir. Eskiden lüks markalar, marka değerlerini

korumak adına satılmayan stoklarını yakarak imha etmeyi tercih ederken, bugün böylesi bir hamle kurumsal bir intihar anlamına geliyor.

İkinci el lüks pazarı, sıfır ürün pazarından çok daha hızlı büyüyen devasa bir sektöre dönüştü. Tüketiciler artık bir ürüne sahip olmayı değil, o ürünü belirli bir süre deneyimlemeyi ve ardından ekosisteme geri döndürmeyi tercih ediyor. Köklü moda evleri ve premium perakende devleri, bu değişime direnmenin anlamsız olduğunu fark ederek kendi ikinci el platformlarını kurmaya, onarım ve bakım hizmetlerini genişletmeye başladılar. Bir ürünün yaşam döngüsünü uzatmak, artık markalar için sadece bir sosyal sorumluluk projesi değil, aynı zamanda en karlı yeni iş modellerinden biri olarak görülüyor.

Yeşil aklama tuzağı ve tüketici şüpheçiliği

Sürdürülebilirlik trendinin yükselmesiyle birlikte, markaların pazarlama departmanları da bu kavramı hızla tüketmeye başladı. Ürün ambalajlarını yeşile boyamak, 'doğa dostu' veya 'ekolojik' gibi altı boş terimler kullanmak, pazarlama stratejilerinin merkezine oturdu. Ancak 'Yeşil Aklama' (Greenwashing) olarak bilinen bu durum, bilgiye erişebilen ve veri okuryazarlığı yüksek modern tüketici duvarına çarptı.

Günümüz tüketicisi son derece şüpheci ve analitik. Bir marka 'koleksiyonumuzun %10'u geri dönüştürülmüş materyallerden oluşuyor'

diyerek devasa PR kampanyaları yaptığında, tüketici anında geri kalan %90'ın çevreye verdiği zararı sorguluyor. Bağımsız denetim kuruluşlarının raporları, blockchain teknolojisiyle şifrelenmiş tedarik zinciri verileri ve şeffaf sürdürülebilirlik endeksleri, tüketicinin markayı denetleme araçları haline geldi. Avrupa Birliği'nin regülasyonları ve çeşitli küresel tüketici hakları yasaları da altı doldurulamayan çevresel iddiaları yasal yaptırımlara bağlayarak yeşil aklamaların önüne geçmeye çalışıyor.

Markalar için yeni sınav:

Radikal şeffaflık ve değer odaklılık

Bu yeni ekosistemde ayakta kalmak isteyen markalar için oyunun kuralları tamamen değişti. Geleneksel reklam kampanyaları ve ünlü yüzlerle yapılan işbirlikleri, eğer markanın temelinde gerçek bir 'amaç' (purpose) yoksa yatırım getirisini hızla kaybediyor. Markaların radikal şeffaflık politikalarını benimsemesi, üretim süreçlerinin her aşamasını, hatta yaptıkları hataları ve karbon emisyonu hedeflerindeki sapmaları bile açıkça kamuoyuyla paylaşmaları gerekiyor.

Bilinçli tüketim çağı, markalara şu net mesajı veriyor; Müşterileriniz artık sadece ürününüzü değil, o ürünün arkasındaki kurumsal ahlakı, çevre politikanızı ve sosyal adalete katkınızı satın alıyor. Sessiz lüksün zarafeti, yerini sürdürülebilirliğin yüksek sesli ve geri dönülemez devrimine bırakıyor.

EKONOMİ DÜNYASI TÜRKİYE'DE İLK KEZ DENİZDE BİR ARAYA GELİYOR

Üst düzey
şirketlerin
yöneticileri

Kamu kurumları ve
bakanlık düzeyinde
katılım

700 kişilik
ultra lux
gemi

ÇOK YAKINDA!

DENİZDE
EKONOMİ
ZİRVESİ

SPONSORLUK İLETİŞİM
event@dijipub.com

dijiPub

Şimşek: “Faiz dışı bütçe dengesi ilk 4 ayda yıllık 536 milyar lira iyileşti”

Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek, sosyal medya hesabından, Bakanlık tarafından açıklanan nisan ayına ilişkin bütçe uygulama sonuçlarını değerlendirdi. "Bütçe performansımız, hedeflerle uyumlu seyrediyor. Faiz dışı bütçe dengesi, bütün zorlu koşullara rağmen ilk 4 ayda yıllık 536 milyar lira iyileşti" şeklinde konuşan Şimşek, bu sayede geçen yıl ocak-nisan döneminde yüzde 142 olan iç borç çevirme oranının, bu yıl yüzde 82 olarak gerçekleştiğine işaret etti.

Vergide güçlü bir mali alan oluşturuldu

Şimşek, vergide adaleti güçlendiren, kayıt dışılıkla mücadeleyi artıran ve kamu harcamalarında etkinliği önceleyen politikalarla güçlü bir mali alan oluşturduklarını vurgulayarak, konuşmasına şöyle devam etti; "Ekonomimizin şoklara karşı dayanıklılığını artıran bu mali alan sayesinde, küresel enerji fiyatlarının etkilerini sınırlamak amacıyla gerekli tedbirleri aldık. Uyguladığımız programın önemli çıplarından olan mali disiplini güçlendirmeye yönelik politikalarımıza kararlılıkla devam edeceğiz."

TÜİK: “Yılın ilk çeyreğinde işsizlik azaldı”

TÜİK, ocak-mart dönemine ilişkin iş gücü istatistiklerini paylaştı. İlgili dönemde Türkiye genelinde 15 ve daha yukarı yaştaki kişilerde mevsim etkisinden arındırılmış işsiz sayısı bu yılın ocak-mart döneminde bir önceki çeyreğe göre 52 bin kişi azalarak 2 milyon 894 bin kişi oldu.

İhracatta rekor otomotiv sektöründe

Türkiye İhracatçılar Meclisi, nisan ayı dış ticaret verilerini açıkladı. Türkiye'nin sanayi lokomotiflerinden biri olan otomotiv sektörü, nisan ayında gerçekleştirdiği 3,9 milyar dolarlık rekor ihracatla zirvedeki yerini korudu.

Kartlı ödemelerde artış

Kredi kartları, banka kartları ve ön ödemeli kartlarla nisanda yapılan ödemelerin tutarı geçen yılın aynı ayına göre %44 artarak 2 trilyon 559,6 milyar liraya çıktı.

Ayran ve kefir üretimi 3 ayda zirveye çıktı

TÜİK'in açıkladığı veriler ışığında Türkiye'de Ocak-mart döneminde üretilen ayran miktarı 5 yılda yüzde 40 artarak 242 bin 485 tona yükseldi. Bu dönemde yoğurt üretimi de yüzde 29,7 artışla 345 bin 137 tona çıktı.

DÜNYA TUZA DİKKAT HAFTASI

Fazla tuzun 7 zararı

Yoğun tuz tüketimi ilk olarak kalp-damar sistemi ve böbrekleri etkiliyor. Özellikle aralıklı tansiyon yükselmeleri ve bacaklarda şişlik oluşmasının, aşırı tuz tüketiminin ardından görülebilen ilk değişiklikler arasında yer aldığını belirten Anadolu Sağlık Merkezi Hastanesi'nden İç Hastalıkları Uzmanı Dr. Emine Dünder, "Dünya Sağlık Örgütü günlük tuz tüketiminin yaklaşık 5 gram yani bir çay kaşığı ile sınırlandırılmasını öneriyor. Ancak günümüzde birçok kişi farkında olmadan bu miktarın 2-3 katını tüketiyor. Türkiye'nin de tuzu seven bir toplum olduğunu biliyoruz. Bu nedenle ülkemizde günlük tuz tüketimi ortalama 15-19 gram seviyelerine kadar çıkabiliyor" açıklamasında bulundu.

Fazla tuz böbrekleri zorlayıp ödem oluşturabiliyor

Fazla tuz tüketiminin vücutta sodyum birikimine yol açtığını belirten Dünder, "Sodyum suyu tutma eğilimindedir. Bu durum damar dışına sıvı geçişini artırarak dokular arasında su birikmesine neden olur. Böbrekler fazla sodyumu atmakta zorlandığında ise vücut dengeyi sağlamak için daha fazla su tutar. Sonuç olarak özellikle ayaklar, bilekler, bacaklar ve yüzde şişlik yani ödem ortaya çıkar. Bu tablo genellikle gün içinde artan, akşam saatlerinde belirginleşen bir şişlik şeklinde kendini gösterebilir. Sürekli tekrar eden ödem şikayetlerinin ise mutlaka bir uzman tarafından değerlendirilmesi gerekir" uyarısında bulundu. Gizli tuzun, yemeklere eklenen tuz dışında gıdaların doğal yapısında veya işlenme

sürecinde bulunan tuz olduğunu dile getiren Dünder, "Ekmek, peynir, zeytin, hazır çorbalar, soslar, cipsler, salçalar, kuruyemişler, turşu ve salamura gıdalar, işlenmiş et ve şarküteri ürünleri ile paketli ürünler en önemli gizli tuz kaynaklardır. Bu nedenle kişi bu ve benzeri besinlere tuz eklemeyeceğini düşünse bile günlük alım farkında olmadan yükselir. Bu nedenle öncelikle gizli tuz kaynaklarının farkına varmak gerekir. Paketli ve işlenmiş gıdaların tüketimini azaltmak, etiket okumak önemli bir adımdır. Yemeklerin tuz eklemeyen önce tadına bakmak ve miktarı kademeli olarak azaltmak damak tadının uyum sağlamasını kolaylaştırır. Limon, sirke, sarımsak ve çeşitli baharatlar tuz yerine lezzet artırıcı olarak kullanılabilir" şeklinde konuştu.

Dr. Emine Dünder, uzun vadede yüksek tuz tüketiminin zararlarını şöyle sıraladı:

- 1. Yüksek tansiyon:** Damar basıncını artırarak hipertansiyona yol açar.
- 2. Kalp hastalıkları:** Kalbin yükünü artırarak kalp krizi ve kalp yetmezliği riskini artırır.
- 3. Böbrek hasarı:** Böbrek fonksiyonlarının azalmasına zemin hazırlayabilir.
- 4. Felç riski:** Beyin damarlarında hasar oluşturarak inme riskini artırır.
- 5. Ödem:** Vücutta sıvı tutulmasına ve şişliklere yol açar.
- 6. Kemik kaybı:** Kalsiyum atılımını artırarak kemik sağlığını olumsuz etkiler.
- 7. Mide hastalıkları:** Mide mukozasını etkileyerek gastrit ve bazı mide hastalıklarına zemin hazırlar.

S.

ASMA KATTA BÜYÜYEN ŞİİR EVRENİ

Edip Cansever

Türk edebiyatının ve İkinci Yeni akımının yapıtaşlarından biri olan Edip Cansever, 8 Ağustos 1928'de İstanbul'un Fatih ilçesinde dünyaya geldi. Nüfus kaydındaki tam adı Ömer Edip Cansever olan usta kalem, ismindeki "Ömer"i sadece ilk dönem şiirlerinde ve ilk kitabında kullanmayı tercih etti.

Kapalıçarşı'da geçen bir ömür

Çankırlı bir ailenin dört çocuğundan üçüncüsü olan Cansever'in yaşamında İstanbul'un, bilhassa Kapalıçarşı'nın büyük bir yeri vardır. İstanbul 56'ncı İlkokulu'nun ardından İstanbul Erkek Lisesi'ni (1946) bitiren şair, Yüksek Ticaret Mektebi'ne kaydolduğu dönemde babasının Kapalıçarşı'daki dükkânında da çalışmaya başladı. 1947'de Mefharet Hanım ile hayatını birleştiren ve bu evlilikten Nuran ile Ömer adında iki çocuğu olan Cansever'in ticari yaşamı, edebiyat tutkusuyla hep iç içe geçti.

1950'de askerliğini tamamladıktan sonra babasından kalan turistik eşya ve halı dükkânının başına geçti. Ancak 1954 yı-

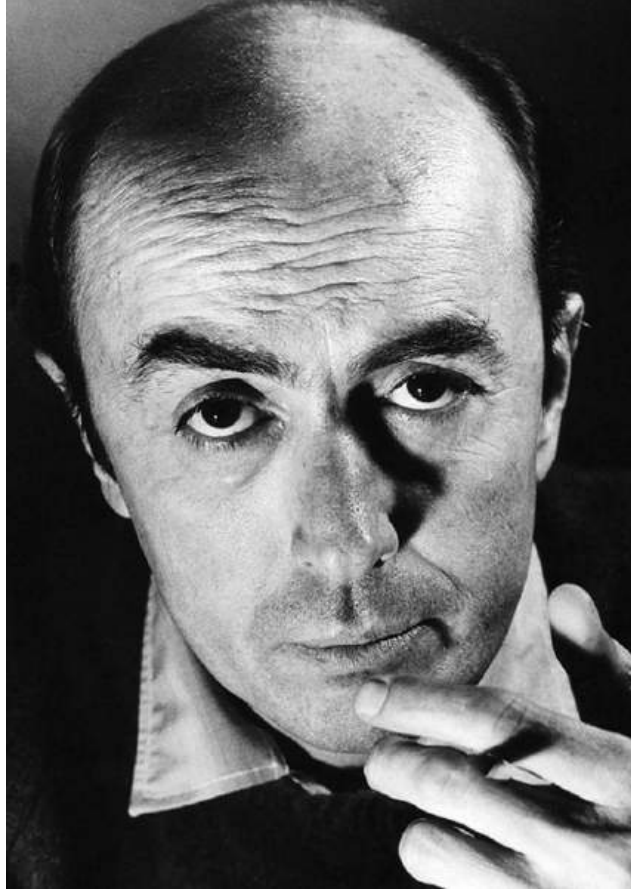
lında gerçekleşen büyük Kapalıçarşı yangını, onun hayatında bir dönüm noktası oldu. Yangından sonra Jak Salhoşvili ile ortak açtıkları yeni dükkânın asma katı, şairin okuyup yazarak otuz yılını geçirdiği ve tam dokuz şiir kitabına hayat verdiği kişisel bir edebiyat atölyesine dönüştü.

Şiirde anlamın ve düşüncenin izinde

Cansever'in şiire olan ilgisi, henüz ortaokul yıllarında Fatih'teki Millet Kütüphanesi'nde eski sanat dergilerini karıştırırken filizlendi. Gençlik yıllarında dünya klasiklerini hatmetti, ilerleyen dönemlerde ise sol düşünce ve Marksizm ile tanıştı. İlk şiiri 1944 yılında İstanbul dergisinde yayımlandı. Yaşama se-

vinci ve gençlik avarelikleriyle dolu olan ilk kitabı İkinci Üstü, edebiyat dünyasına attığı ilk büyük adımdı.

1951'de genç şairleri bir araya getiren Nokta dergisini çıkaran Cansever'in asıl poetik kimliği, yedi yıl aradan sonra yayımlandığı Dirlik Düzenlik ile şekillenmeye başladı. 1957'de matbaadan çıkan

Yerçekimli Karanfil ise onu İkinci Yeni akımının en özgün ve kalıcı seslerinden biri yaptı.

Zamanla şiir anlayışında derin değişimler yaşayan şair; başlangıçtaki neşeli tonu toplumsal eleştiriye, bunalıma ve sarsıcı bir umutsuzluğa bıraktı. Geleneksel yapıya itiraz ederek "Dize işlevini yitirdi" diyen Cansever, Nerde Antigone, Tragedyalar ve Çağrılmayan Yakup gibi unutulmaz eserlerinde tiyatrodan beslenen diyaloglara ve düzyazı olanaklarına yer verdi. İkinci Yeni'nin savunduğu "anlamsızlık" fikrine tam olarak teslim olmadı; kapalı, zorlu ve yoğun imgelerle dolu olsa da düşünceyi ve anlamı asla terk etmeyen, kendine has bir üslup inşa etti.

Son yılları ve vefatı

1960'larda Türkiye İşçi Partisi'ne üye olan ancak güncel politikaya yatkın olmadığı gerekçesiyle ayrılan usta şair, 1975

yılında dükkânını satarak ticari hayata veda etti. Hayatının bu son evresinde kışlarını İstanbul'da, yazlarını ise çok sevdiği Akdeniz kıyılarında geçirdi. Doğasının ruhuna iyi geldiği düşüncesiyle 1986'da Bodrum'a yerleşme kararı aldı. Fakat Bodrum'a gidişinden yalnızca yirmi gün sonra geçirdiği beyin kanaması sebebiyle İstanbul'a getirildi ve 28 Mayıs 1986'da ameliyat masasından kalkamayarak hayata gözlerini yumdu. Şairin kabri Aşıyan Mezarlığı'ndadır.

Sağlığında yayımlanan son kitabı Oteller Kenti olan Edip Cansever'in ardından; Gül Dönüyor Avucumda (1988) başta olmak üzere, bütün şiirlerinin derlendiği Sonrası Kalır (2005) ve kitaplarına girmemiş şiirlerini içeren Öncesi de Kalır (2009) gibi kıymetli külliyatlar okurlara miras olarak kalmıştır.

S.

MASA DA MASAYMIŞ HA

*“Adam yaşama sevinci içinde
Masaya anahtarlarını koydu
Bakır kaseye çiçekleri koydu...”*

Edip Cansever

‘Anneler Günü’nde çiçek şikayetleri *12 kat* arttı’

Anneler Günü döneminde online çiçek sitelerine yönelik şikayetlerde dikkat çekici bir artış yaşandı. Şikayetvar verilerine göre özellikle Mayıs ayının ilk haftasında şikayet sayısı bir önceki haftayla kıyaslandığında yüzde bin 161 yükselerek yılın en yüksek seviyesine ulaştı.

“Çiçek Siteleri” kategorisinde yıl boyunca haftalık şikayet sayıları ortalama 80-140 bandında seyre-

derken, özel gün haftalarında şikayetler katlanarak arttı. 27 Nisan haftasında 75 olan şikayet sayısı, 4 Mayıs haftasında 946’ya yükseldi. Böylece şikayetlerde haftalık bazda yüzde bin 161 artış yaşandı. Bu rakam, yılın en yüksek seviyesi olarak kaydedildi. Benzer bir yükseliş Sevgililer Günü döneminde de görüldü. 2 Şubat haftasında 95 olan şikayet

sayısı, 9 Şubat haftasında 413’e çıktı. Haftalık şikayet artış oranı ise 335 oldu. Verilere göre Anneler Günü haftasındaki şikayet sayısı, Sevgililer Günü haftasının yaklaşık 2,3 katına ulaştı. Artış oranı açısından bakıldığında ise Anneler Günü’ndeki yükseliş (yüzde bin 161), Sevgililer Günü artışının yaklaşık 3,5 katı seviyesinde gerçekleşti. Bu tablo, özellikle Anne-

ler Günü döneminde sipariş yoğunluğunun sektör üzerindeki baskıyı ciddi şekilde artırdığını gösterdi.

En çok nelerden şikayet edildi?

- Siparişlerin zamanında teslim edilmemesi
- Görseldekinden farklı ürün gönderilmesi
- Eksik veya solmuş çiçek teslimatı
- Aynı gün teslimat sözünün yerine getirilmemesi
- Müşteri hizmetlerine ulaşılamaması
- İade ve ücret geri ödeme süreçlerinde yaşanan aksaklıklar

M İ K R O - M O B İ L İ T E D E V R İ M İ

Asfaltın yeni sahipleri ve kentsel hareketliliğin geleceği

100 yılı aşkın bir süredir modern şehirlerimizi tek bir diktatörün ihtiyaçlarına göre tasarladık: Otomobil. Geniş otoyollar, katlı kavşaklar ve devasa beton otoparklar uğruna yaya yollarını daralttık, parkları yok ettik ve şehirleri insan ölçeğinden çıkardık. Ancak 2026 yılına geldiğimizde, bu devasa mühendislik harikasının kendi ağırlığı altında çöküşüne şahit oluyoruz. Nüfusu 10 milyonları aşan metropollerde, 2 tonluk çelik bir zırhın içinde, tek başına, saatte ortalama 15 kilometre hızla ilerlemeye çalışmak

artık bir statü göstergesi değil; irrasyonel bir zaman ve enerji israfı.

Bu kentsel tıkanmışlığa (gridlock) karşı üretilen en pragmatik ve yıkıcı (disruptive) çözüm ise devasa altyapı projelerinden değil, iki tekerlekli, hafif ve elektrikli cihazlardan geldi. Mikro-Mobilite, sadece eğlenceli bir hafta sonu aktivitesi olmaktan çoktan çıktı; bugün küresel kentlerin ulaşım omurgasını yeniden şekillendiren milyarlarca dolarlık bir ekosisteme dönüştü.

İlk ve son mil probleminin çözümü
Şehir plancılarının 10 yıllardır çözmeye çalıştığı en büyük ulaşım açmazı 'İlk ve Son Mil Problemi'dir. Dünyanın en mükemmel metro ağına veya metrobüs sistemine sahip olsanız bile, insanların evlerinden bu duraklara, duraklardan da ofislerine olan o son 2-3 kilometrelik mesafe her zaman bir kabustur. Çoğu insan sadece bu kısa mesafe için yola kendi özel aracıyla çıkmayı tercih eder ve bu da trafiğin asıl kaynağını oluşturur.

Mikro-mobilite tam olarak bu kılcal damarları açmak için tasarlanmıştır. Akıllı telefonlardaki bir uygulama üzerinden saniyeler içinde kiralanabilen bu cihazlar, toplu taşıma ağlarının eksik halkasını tamamlar. Kullanıcı, metro durağından çıkar, kaldırımındaki paylaşımlı bir e-bisiklete biner ve terlemeden, trafik stresine girmeden tam olarak ofisinin kapısı-

na kadar ulaşır. Sistem, 'kapıdan kapıya' (door-to-door) ulaşım konseptini, kişisel bir araca sahip olma zorunluluğunu ortadan kaldırarak demokratikleştirir.

Form faktörlerinin evrimi:

Scooter'lardan mikro-araçlara

Mikro-mobilitenin ilk dalgası, kaldırımları istila eden elektrikli kick-scooter'lardı. Ancak bugün pazar, kullanıcı demografisine ve ihtiyaçlarına göre çok daha karmaşık ve işlevsel araçlara (form faktörlerine) doğru evriliyor. Özellikle takım elbiseli profesyonellerin veya daha güvenli bir sürüş arayan ileri yaş grubunun talepleri, elektrikli bisiklet (e-bike) pazarını şaha kaldırmış durumda. Pedallı asistan (pedal-assist) teknolojisi sayesinde yokuşları düz yolda yürüyormuş gibi çıkaran e-bisikletler, Avrupa pazarında geleneksel bisiklet satışlarını çoktan geride bıraktı.

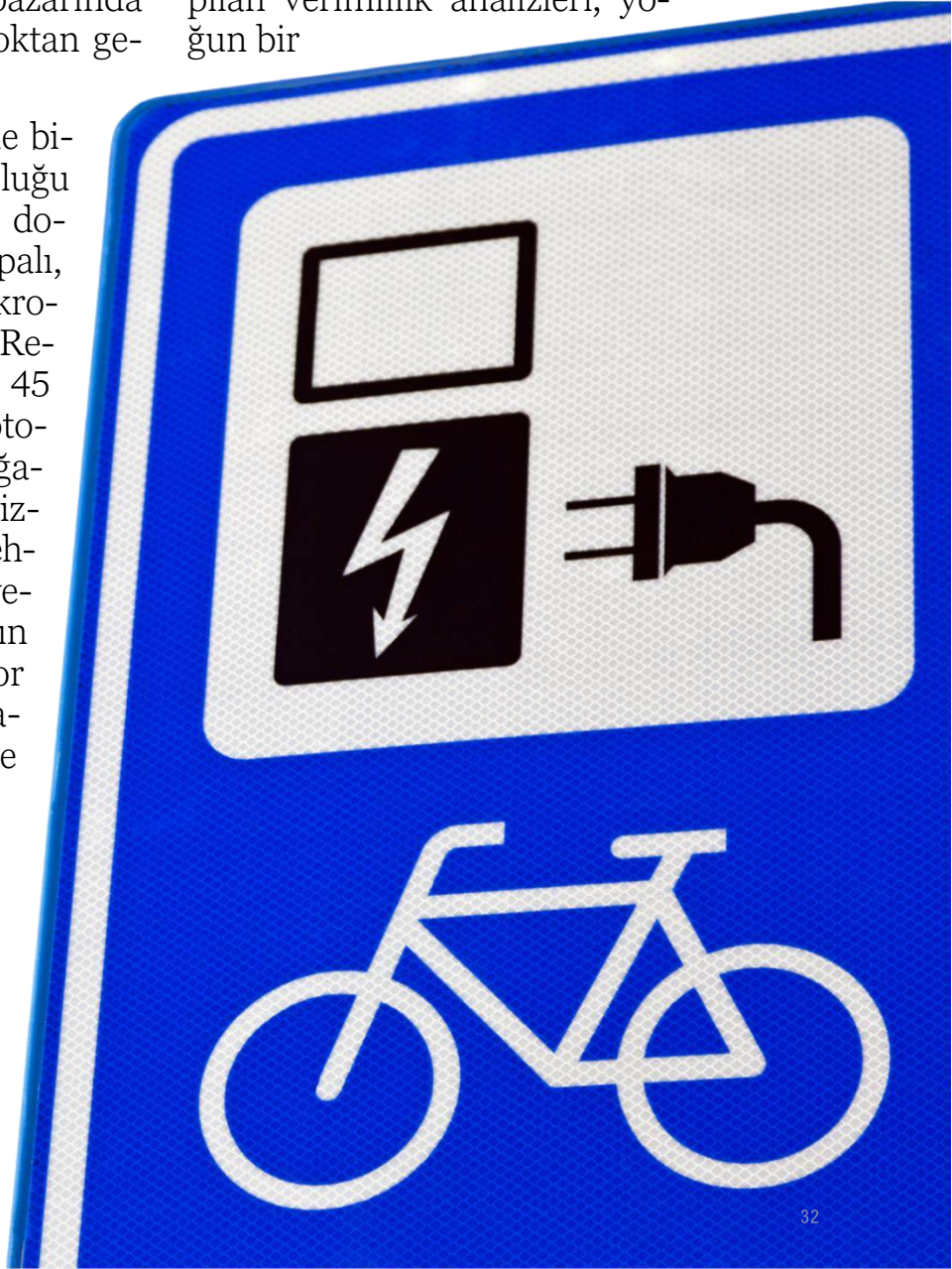
Bunun da ötesinde, otomobil ile bisiklet arasındaki o devasa boşluğu dolduran yepyeni bir segment doğuyor; Dört tekerlekli, üzeri kapalı, tek veya çift kişilik elektrikli mikro-araçlar (örneğin Citroen Ami, Renault Twizy türevleri). Saatte 45 km hızı geçmeyen, normal bir otomobilin park yerine üç tanesi sığabilen ve evdeki standart bir prizden şarj olabilen bu kapsüller, şehre uygun otomobil kavramını yeniden tanımlıyor. Artık ulaşımın yeni statü sembolü büyük motor hacmi değil, şehrin dar sokaklarındaki çeviklik ve park edebilme yeteneğidir.

Lojistiğin yeni kahramanları: Elektrikli kargo bisikletleri

Mikro-mobilitenin sadece insan değil, eşya taşımacılığında da devrim yarattığını görüyoruz. E-ticaretin patlaması ve

15 dakikada market teslimatı vaat eden şirketlerin (q-commerce) yükselişi, şehir merkezlerini ticari minibüslerin istilasına uğrattı. Hem dar sokakları tıkayan hem de ciddi karbon emisyonu yaratan bu minibüslerin yerini, bugün Elektrikli Kargo Bisikletleri (e-cargo bikes) alıyor.

Özellikle Avrupa'nın sıfır emisyon bölgelerinde (Zez - Zero Emission Zones) dev lojistik firmaları (Amazon, DHL, UPS) şehir dışındaki büyük dağıtım merkezlerinden malları getirip 'Mikro Dağıtım Merkezleri'ne (Micro-hubs) indiriyor. Buradan sonraki son tüketiciye teslimat, önde veya arkada devasa taşıma hazneleri olan, elektrik motoru destekli, trafiğe takılmayan ve park sorunu yaşamayan kargo bisikletleriyle yapılıyor. Yapılan verimlilik analizleri, yoğun bir

metropolde kargo bisikletinin bir panelvandan yüzde 60 oranında daha hızlı teslimat yaptığını kanıtlıyor.

Altyapı savaşları ve güvenlik endişesi

Ancak bu dönüşüm hiç de sessiz ve sorunsuz ilerlemiyor. Kentsel mekanın (asfaltın) bölüşümü, otomobil sürücüleri, yayalar ve mikro-mobilitate kullanıcıları arasında şiddetli bir altyapı savaşına dönüşmüş durumda. Cihazların hızla çoğalması, buna karşın şehirlerin yeterli bisiklet ve özel sürüş yollarına sahip olmaması, ciddi güvenlik sorunlarını beraberinde getirdi. Otomobil yollarında ezilme

yaparsanız, gelirler' prensibi işliyor; güvenli yollar yapıldıkça, arabasını bırakan insan sayısı katlanarak artıyor.

Hizmet olarak hareketlilik (MaaS) ve tam entegrasyon

Mikro-mobilitate pazarının 2026 itibarıyla geldiği nihai nokta, tüm ulaşım modlarının tek bir dijital platformda eridiği 'Hizmet Olarak Hareketlilik' (Mobility as a Service - MaaS) modelidir.

Vatandaşlar artık otobüs için ayrı bir kart, scooter için ayrı bir uygulama, taksi için ayrı bir numara kullanmıyor. Şehir yönetimlerinin veya dev teknoloji konsorsiyumlarının yönettiği 'Süper Uygula-

GELECEĞİN ŞEHİR İÇİ ULAŞIMI NE GÖKYÜZÜNDE UÇAN ARABALARDA NE DE YERALTINA KAZILMIŞ DEVASA TÜNELLERDE YATIYOR

tehlikesi geçiren scooter kullanıcıları çareyi kaldırımlara çıkmakta buldu; bu kez de yayaların (özellikle yaşlıların ve engellilerin) yaşam alanları gasp edildi.

Şehir yönetimleri bu kaosu dizginlemek için iki koldan ilerliyor; Birincisi, regülasyon ve teknoloji. Artık mikro-mobilitate şirketleri 'Geofencing' (Coğrafi Çit) teknolojisini kullanmak zorunda. Bir scooter yaya yoğunluğunun olduğu bir caddede veya parka girdiğinde, uydu üzerinden gelen komutla cihazın hızı otomatik olarak saatte 5 kilometreye düşürülüyor veya cihaz tamamen durduruluyor. İkincisi ise altyapı yatırımı. Paris, Londra ve Milano gibi şehirler, pandemi sonrası aldıkları radikal kararlarla on binlerce araçlık otoparkı iptal edip, bu alanları beton bariyerlerle korunmuş mikro-mobilitate şeritlerine dönüştürüyor. 'Eğer yolu

lamalar' (Super Apps) üzerinden A noktasından B noktasına gitmek için rota oluşturuluyor. Uygulama size, 'Önce şu durağa yürü, oradan metroya bin, metro çıkışındaki Lime e-bisikletiyle ofise geç. Bütün bu yolculuğun toplam maliyeti tek tıkla hesabından düşülecek' diyor. Bu entegrasyon, ulaşımı bir 'ürün' (araç satın alma) olmaktan çıkarıp, tıpkı su veya elektrik gibi kesintisiz alınan bir 'hizmette' dönüştürüyor.

Geleceğin şehir içi ulaşımı ne gökyüzünde uçan arabalarda ne de yeraltına kazılmış devasa tünellerde yatıyor. Gelecek, ayaklarımızın altında; hafif, sessiz, paylaşımlı ve verinin gücüyle birbiriyle konuşan mikro-cihazların yarattığı ağda şekilleniyor. Asfaltın yeni sahipleri belli oldu ve şehir, bir asır sonra yeniden insan hızına dönüyor.

S.

Cannes'da sinema dünyasının nabzı attı

Cannes Film Festival bu hafta yalnızca sinema değil, moda, müzik ve küresel kültür gündeminin de merkezi oldu. Jüri başkanlığını üstlenen Park Chan-wook ile festival, auteur sinemanın yeni dönemine odaklanırken; kırmızı halıda artan politik mesajlar ve yeni kıyafet kuralları dikkat çekti. Türkiye'den yapımcılar ve oyuncuların yoğun katılımı da uluslararası basında geniş yer buldu. Festivalde özellikle bağımsız Avrupa sineması ile kadın yönetmenlerin filmleri öne çıkıyor.

İstanbul Dijital Sanat Festivali başlıyor

İstanbul Dijital Sanat Festivali bu yıl altıncı kez Atatürk Kültür Merkezi ev sahipliğinde düzenleniyor. Yaklaşık 70 sanatçının katılacağı etkinlikte yapay zeka, yeni medya ve interaktif enstalasyonlar öne çıkacak. Festival, dijital sanatın geleceğini tartışan panelleri ve performans programıyla genç sanat çevrelerinin odağına yerleşti.

Venedik Bienali küresel sanat dünyasını topladı

Venice Biennale bu hafta çağdaş sanat dünyasının en önemli buluşmalarından biri olarak başladı. Küratör Koyo Kouoh liderliğinde hazırlanan bienalde iklim krizi, göç ve dijital dönüşüm temaları öne çıkıyor. Avrupa'dan Asya'ya uzanan geniş sanatçı katılımı, etkinliği içinde bulunduğumuz yılın en güçlü kültür platformlarından biri haline getirdi.

Yapay zeka, sanat dünyasında telif tartışmalarını yeniden alevlendirdi

Avrupa'daki büyük müzeler ve çağdaş sanat kurumları, yapay zeka ile üretilen eserlerin sergilenmesi konusunda yeni etik kurallar hazırlamaya başladı. Özellikle sanatçıların eserlerinin izinsiz veri olarak kullanılması telif tartışmalarını büyütürken, birçok küratör "insan yaratıcılığı" vurgusunu öne çıkarıyor. Londra ve Paris'te düzenlenen son panellerde, yapay zekânın sanat üretimindeki rolü kültür dünyasının en sıcak gündemlerinden biri hâline geldi.

**Siz de
kahvenin
kralı olmak
istiyorsanız
şubemiz olun**

BAŞVURU: franchise@kingbell.com.tr

KINGBELL

TARAFSIZ

BAĞIMSIZ

HER
ZAMAN
OLDUĞU
GİBİ.

SABIRSIZLIKLA BEKLEYİN...

SANTRAL

NEW, NEWS, NEED